

FİLİZ KİTABEVİ

Ed. Doç. Dr. iur. Sinan OKUR, LL.M.

BORÇLAR HUKUKU
ÖZEL HÜKÜMLER
PRATİK ÇALIŞMA KİTABI

Katkıda Bulunanlar

Doç. Dr. iur. Sinan OKUR, LL.M.

Doç. Dr. Doğa Ekrem DOĞANCI, LL.M.

Dr. Öğr. Üyesi Harun Mirsad GÜNDAY

Dr. Öğr. Üyesi Kemal ERDOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahim ALTUN

Dr. Abdüssamet USLU

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2025

Ekim 2025

ISBN: 978-625-5697-21-9

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanuni iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Önsöz

Elinizdeki eser, uzun ve meşakkatli bir sürecin neticesinde ortaya çıkmıştır. Bir eserin gecikmesine sebep olan ve herkesçe bilinen rutin sebepler bir kenara bırakılırsa, süreci bu denli meşakkatli hale getiren asıl sebep, yazarların bu çalışmayla Türk hukukuna sunmak istedikleri katkı ve bu vesileyle erişmek istedikleri gaye ile ilgilidir. Kendi derslerinde de talep metodunu takip eden ve uygulayan yazarların üzerinde mutabık olduğu esas nokta, **Türk hukuk eğitiminin hatta hukuk uygulamasının tutarlı bir metot anlayışından yoksun oluşudur**. Diğer bir deyişle gerek hukuk eğitimi gerekse hukuk uygulaması ile alakalı olarak bugün pek çok vesileyle gündeme gelen sorunların kaynağında yatan asıl sebep, Türk hukukunda Kıta Avrupası'ndan farklı olarak, yerleşik ve tutarlı bir metodun benimsenmemiş olmasıdır.

Bu sebeple, sorunun kaynağındaki asıl sebep olan bu durum üzerine konuşulmadıkça ve bu sorun halledilmedikçe, meselenin özüne inmeyen pek çok tartışma, çaba ve fikrin herhangi bir gayeye hizmet etmeyeceği ve zaman kaybından ibaret kalacağı üzülererek belirtilmelidir. Daha açık ifade etmek gerekirse, Türk hukuk eğitiminin ve yargı uygulamasının ana sorunu, **Türk özel hukukunun dahil olduğu kıta Avrupası hukuk geleneğinden farklı olarak, hukuk eğitimindeki pratik kurlarda ve yargı uygulamasında uzun süredir devam eden tutarlı ve yerleşik bir metodun bulunmamasıdır**. Hatta Türk hukukuna ilişkin dile getirilen tüm sorunlar az çok bu ana sorunla yani metot meselesiyle ilgilidir denilse yeridir. Bu tespitlerin mübalağalı olduğu iddia edilebilir. Ancak böyle bir iddiaya karşı yapılabilecek tek şey, bu tespitleri zamanın hakemliğine bırakmaktan ibaret olacaktır.

Aktarılan sorunun çözümüne dair bir teklif mahiyetinde olan ve bu kitaba katkı sunan yazarlarca benimsenen talep metodu, muhtemel çözüm önerilerinden birisi olması bakımından ve Türk hukukunda metot meselesine dair bir müzakereyi başlatma potansiyeli bakımından oldukça değerlidir.

Bu amaçla daha önce yayımlanan Türk Medeni ve Borçlar Hukukunda Metot (Adalet Yayınevi, 2023, Ankara) ve Borçlar Hukuku Genel Hükümler Pratik Çalışma Kitabı (Adalet Yayınevi, 2023, Ankara) adlı eserlerde ayrıntılı biçimde tanıtılan ve nasıl uygulanacağı gösterilen talep metodu, bu eserde de takip edilmiş; böylelikle söz konusu metodu esas alan serinin üçüncü kitabı da

okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Bu yönüyle eser, borçlar hukuku özel hükümler bağlamında talep metoduna uygun biçimde hazırlanmış ilk çalışmalardan biri olma özelliğini taşımaktadır. Talep metodunu esas alan bu seri, ilerleyen dönemde Aile Hukuku, Eşya Hukuku, Miras Hukuku ve diğer temel alanlara dair kitaplarla devam edecektir.

Serinin ilk kitabında talep metodunun teorik çerçevesi ve işleyiş mantığı küçük örnekler üzerinden açıklanmış; ikinci kitapta ise borçlar hukuku genel hükümler kapsamında söz konusu metodun nasıl uygulanacağı ayrıntılı olarak gösterilmişti. Üçüncü kitap olarak hazırlanan bu çalışmada ise, borçlar hukuku özel hükümler alanında düzenlenen sözleşmesel ilişkiler merkeze alınarak metodun nasıl uygulanacağı izah edilmiştir. Ayrıca olay çözümlerine geçmeden önce, borçlar hukuku özel hükümler dersini bütüncül olarak kavramayı kolaylaştıracak bir giriş kaleme alınmıştır. Bu giriş aslında bir tür rehber niteliği taşımakta olup; öğrencilerin kapsamlı ve karmaşık yapısıyla bilinen özel borç ilişkilerini daha anlaşılır ve sistematik biçimde takip etmelerini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Kitapta yer alan bazı olay çözümlerinde, “*ön bilgiler*” başlığı altında özet açıklamalara da yer verilmiştir. Bu açıklamalar, ilgili konunun daha geniş bağlamı içinde kavranmasını kolaylaştırmakta ve soruların çözümüne ışık tutmaktadır.

Bu çalışmanın, hukuk öğrencilerine, talep metoduna ilgi duyanlara ve metodu daha derinlemesine kavramak isteyen herkese faydalı olmasını temenni ediyoruz.

Son olarak çalışmanın hazırlanma sürecindeki değerli desteği için Oğuzhan ORUÇ Beyefendiye ve Filiz Kitabevi çalışanlarına özellikle Özge DANE ve Vildan YAVUZ’a teşekkür ederiz.

Yazarlar Adına

Doç. Dr. iur. Sinan OKUR, LL.M.

İçindekiler

Önsöz.....	III
İçindekiler.....	V
Bibliyografya.....	XIII

§ 1- BİRİNCİ BÖLÜM: Sözleşmeler Hukukuna Giriş

1. Türk Borçlar Kanunu'nun Sistematığı, Özel Borç İlişkileri ve Sözleşmelerin Tasnifi	3
A. Türk Borçlar Kanunu'nun Sistematığı.....	3
1) Genel Hükümler-Özel Borç İlişkileri Ayrımı	3
a) Genel Olarak	3
b) "Özel Borç İlişkileri" Kavramı	3
c) Borç İlişkisinin Kaynakları	4
aa) Haksız Fiil	5
bb) Sebepsiz Zenginleşme	5
cc) Sözleşme.....	5
(1) Sözleşmelere Uygulanacak Hükümler	7
(a) Tüm Sözleşme Tiplerini Kapsayan Genel Hükümler (Genel Bölüm, TBK m. 1-206).....	7
(aa) Doğrudan Doğruya Tüm Sözleşmeleri Kapsayan Genel Hükümler (TBK m. 1-48)	7
(bb) Doğrudan Doğruya Sözleşmeleri Düzenlememekle Birlikte Sözleşmelere de Uygulanan Genel Hükümler (TBK m. 83-130)	9
(b) Bazı Sözleşme Tiplerini Özel Olarak Düzenleyen Hükümler (Özel Bölüm, 207-646)	11
2) Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerini Düzenlemede Genel Hükümlerin Yetersizliği ve Özel Hükümlerin Gerekliliği	11
3) Genel Hükümler ile Özel Hükümler Arasındaki İlişki	13

a) Kümülatif/Birlikte Uygulanma.....	15
b) Münhasır Uygulama.....	15
c) Alternatif Uygulama.....	16
B. Özel Borç İlişkilerinin Sistematığı.....	18
C. Kanunda Düzenlenen Sözleşme Tiplerinin Tasnifi.....	22
1) Sözleşmede Tarafların Yükümlülükleri Bakımından Yapılan Tasnif.....	22
a) Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler	22
b) Eksik İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler	24
c) Tek Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmeler.....	24
2) Edimin İfası İçin Öngörülen Zaman Esas Alınarak Yapılan Tasnif	25
a) Ani Edimli Sözleşmeler	26
b) Sürekli Edimli Sözleşmeler.....	26
c) Dönemsel Edimli Sözleşmeler	26
3) Sözleşmede Tarafların Takip Ettikleri Amaç ve Sözleşmenin Muhtevası Bakımından Yapılan Tasnif.....	28
a) Temlik Borcu Doğuran Sözleşmeler	28
b) (Geçici) Kullanırma ve Yararlandırırma Borcu Doğuran Sözleşmeler	29
c) İşgörme Borcu Doğuran Sözleşmeler.....	32
d) Saklama (Muhafaza) Sözleşmeleri.....	33
e) Teminat Sözleşmeleri.....	33
f) Sonuçları Az Çok Talih ve Tesadüfe Bağlı Sözleşmeler	34
g) Ortaklık Sözleşmeleri.....	34
h) Özel Borç İlişkileri Kısımında Düzenlenmesine Rağmen Sözleşmesel Nitelikte Olmayan Hukuki İlişkiler	34
aa) Vekâletsiz İşgörme	34
bb) Ticari Temsilciler, Ticari Vekiller ve Diğer Tacir Yardımcıları (TBK m. 547-554)	34
cc) Havale (TBK m. 555-560) (Tek Taraflı Hukuki İşlem)	35
4) Sözleşmelerin Kanunda Düzenlenmiş Olup Olmamlarına Göre Yapılan Tasnif: İsimli -İsimsiz Sözleşmeler Ayrımı	36
a) Genel Olarak	36
b) İsimli Sözleşmeler.....	38
c) İsimsiz Sözleşmeler.....	38

aa) Karma Sözleşmeler.....	39
(1) Karma Sözleşme Tipleri.....	40
(a) Çift Edimli Karma Sözleşmeler	40
(b) Kombine Sözleşmeler	40
(c) Çeşitli Tiplere Ait Unsurların Birbirine Karıştığı/Eklemlili Karma Sözleşmeler	41
(2) Uygulanacak Hükümler ve Karma Sözleşmelerin Tamamlanmasına İlişkin Teoriler	41
(a) Soğurma (Emme, İmtisas) Teorisi.....	42
(b) Birleştirme (Terkip) Teorisi	43
(c) Kıyas Teorisi	43
bb) Kendine Özgü Yapısı Olan (<i>sui generis</i>) Sözleşmeler	44
(1) Tanım	44
(2) Uygulanacak Hükümler	44
cc) Bileşik Sözleşmeler	45
(1) Tanım	45
(2) Uygulanacak Hükümler	45
2. Borçlar Hukuku Özel Bölümde Yer Alan Kanun Hükümlerinin Tasnifi	51
A. Özel Borç İlişkilerini Düzenleyen Kanun Hükümlerinin Konularına Göre Tasnifi	51
1) Kanunda Düzenlenen Sözleşmenin Uygulama Alanını Belirlemeye Dönük Hükümler	51
a) Tanımlayıcı hükümler (ör. TBK 207).....	51
b) Genişletici (ör. TBK m. 472/I) ya da sınırlandırıcı hükümler (ör. TBK m. 339)	51
2) Sözleşmenin Kurulmasını Düzenleyen Hükümler.....	52
a) Şekle ilişkin hükümler (TBK m. 12, m. 237).....	52
b) Diğer hükümler (TBK m. 276)	52
3) Sözleşmenin Konusuyla İlgili Hükümler	52
a) Edim hükümleri	52
aa) Asli borçlar (TBK m. 213)	52
bb) Yan borçlar (TBK m. 211/I).....	52
b) Davranış hükümleri (TMK m.2, TBK m. 318).....	52

4) Borçların İfa Edilmemesine İlişkin Hükümler.....	52
a) Borçlunun tazminat sorumluluğuna ilişkin hükümler (TBK m. 112)	52
b) Borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümler (TBK m. 117 vd.).....	52
5) Sözleşmenin Sona Ermesine İlişkin Hükümler.....	52
a) Sözleşmenin sona erme sebeplerine ilişkin hükümler (TBK m. 328).....	52
b) Sözleşmenin tasfiyesine ilişkin hükümler (TBK m. 641)	52
6) Diğer hükümler.....	52
B. Talep Metodunun Benimsediği Tasnif	53
1) Talep Normları	53
2) Karşı Norm (Savunma Normları)	54
3) Yardımcı Normlar	54

§ 2- İKİNCİ BÖLÜM

Pratik Çalışmalar ve Çözümleri

OLAY 1: “Geçen Zaman”	59
<i>Satış Sözleşmesi – Satıcının Temerrüdü – Sözleşmeden Dönme Hakkı-Ticari Satış - Tazminat Talebi- Soyut Yöntem -Somut Yöntem</i>	
İlgili Maddeler:	
<i>TBK m. 207– TBK m. 235 – TBK m. 212 – TBK m. 213 – TBK m. 125.</i>	
Olay 1’de Sorulan Alternatif Sorunun Çözümü	73
OLAY 2: “Balonlu Naylon”	97
<i>Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçişi – Edim Hasarı Bedel Hasarı-Sonraki Kusursuz İmkânsızlık ve İmkânsızlık Türleri – Satış Sözleşmesinde Ayıba Karşı Tekeffül- Satış Sözleşmesinde Sözleşmeden Dönme- Satış Bedelinin İadesi Talebi-</i>	
İlgili Maddeler:	
<i>TBK m. 27 – TBK m. 89- TBK m. 136 – TBK m. 207 – TBK m. 208 – TBK m. 227- TBK m. 229</i>	
OLAY 3: “Önceliğin Bedeli: Tartışmalı Ev”	119
<i>Önalım Hakkı – Önalım Olayı – Önalım Hakkının Kullanılması</i>	
İlgili Maddeler:	
<i>TBK m. 210 – TBK m. 237 – TBK m. 238 – TBK m. 240 – TBK m. 241 – TBK m. 242 – TMK m. 716 – TMK m. 734 – TMK m. 735</i>	

OLAY 4: “Eksik Bedelin Satamadığı Satın Alma”133
Alım Hakkı – Alım Hakkı Sözleşmesi – Alım Hakkının Kullanılması

İlgili Maddeler:

TBK m. 210 – TBK m. 237 – TBK m. 238 – TMK m. 716

OLAY 5: “Yadigâr Toprak, Kaybolan Bereket”140
Geri Alım Hakkı – Geri Alım Hakkı Sözleşmesi – Geri Alım Hakkının Kullanılması

İlgili Maddeler:

TBK m. 210 – TBK m. 237 – TBK m. 238 – TMK m. 716

OLAY 6: “Hayallerin Sığmadığı Küçülen Arsa”152
Mal Değişim Sözleşmesi – Ayrıptan Doğan Sorumluluk – Ayrıptan Doğan Sorumluluğun Şartları

İlgili Maddeler:

TBK m. 219 – TBK m. 221-223 – TBK m. 227 – TBK m. 231 – TBK m. 244 –
 TBK m. 246 – TBK m. 282 – TBK m. 283 – TBK m. 284

OLAY 7: “Rent a Car”166
Kira Sözleşmesi – Kiralananın Teslimi – Kira Sözleşmesinde Bedel- Ödemezlik Def'i

İlgili Maddeler:

TBK m.299 – TBK m.301 –TBK m.313 – TBK m.314 – TBK m.97

OLAY 8: “Soğutmayan Buzdolabı”176
Kira Sözleşmesi – Kiralananın Sonradan Ayıplı Hale Gelmesinden Doğan Sorumluluk – Ayıbın Giderilmesi – Kiralananın Ayıpsız Bir Benzeri ile Değiştirilmesi

İlgili Maddeler:

TBK m.299 – TBK m.305 – TBK m.306/1

OLAY 9: “Tavam Akıtan Daire”195
Kira Sözleşmesi – Kiralananın Sonradan Ayıplı Hale Gelmesinden Doğan Sorumluluk – Ayıbın Giderilmesi – Kira Sözleşmesinin Ayıp Sebebiyle Feshi – Kira Sözleşmesinde Bedel Ödeme Borcu – Zararın Giderimi

İlgili Maddeler:

TBK m.299 – TBK m.305 – m.306/1- m.306/2 – m.308- m.313 – m.314

OLAY 10: “Yurda Kesin Dönüşte Kiracı Engeli”218

Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmesi – Konut ve Çatılı İşyeri Kiralarında Sözleşmenin Dava Yoluyla Sona Ermesi – Yeni Malikin Gereksinimi

İlgili Maddeler:

TBK m.310 – TBK m.351

OLAY 11: “Hayırsız Arkadaş”227

Kira Sözleşmesi – Üçüncü Kişinin İleri Sürdüğü Haklar Sebebiyle Sorumluluk – Zapttan Sorumluluk – Zararın Giderimi

İlgili Maddeler:

TBK m.309

OLAY 12: “Sulama Sistemi”245

Eser Sözleşmesi – Eser Teslimi

İlgili Maddeler:

TBK m. 470

OLAY 13: “Suya Düşen Hayal”252

Eser Sözleşmesi – Eser Teslimi – Bedel – Yaklaşık Bedelin Aşılması

İlgili Maddeler:

TBK m. 470 – TBK m. 479

OLAY 14: “Bozulan Otomobil”262

Eser Sözleşmesi – Eser Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluk – Tazminat

İlgili Maddeler:

TBK m. 112 – TBK m. 475/II

OLAY 15: “Talihsiz Bebek”279

Vekalet Sözleşmesi – Vekilin Özen Borcu – Maddi Tazminat – Manevi Tazminat

İlgili Maddeler:

TBK m. 49 – TBK m. 56 – TBK m. 112 – TBK m. 506/II

OLAY 16: “Pamuğun Bedeli”299

Vekalet Sözleşmesi – Vekilin Hesap Verme Borcu – Takas

İlgili Maddeler:

TBK m. 139 vd. – TBK m. 508

OLAY 17: “Koruma Köpeği”312
Hizmet Sözleşmesi – İş Görme Edimi – Ücret

İlgili Maddeler:

TBK m. 393 – TBK m. 401

OLAY 18: “Dalgın”321
Hizmet Sözleşmesi – İş Görme Borcunun İhlali – Tazminat – İbra

İlgili Maddeler:

TBK m. 400

OLAY 19: “Kayıp İnek”330
Vekaletsiz İş Görme

İlgili Maddeler:

TBK m. 529 – TBK m. 530

OLAY 20: “Cefakâr Dost”336
Kefalet Sözleşmesi – Müteselsil Kefil – Eşin Rızası

İlgili Maddeler:

TMK m. 343 – TMK m. 429 – TMK m. 449, TBK m. 581 – TBK m. 582 –
 TBK m. 583 – TBK m. 584 – TBK m. 589

OLAY 21: “Bu Adam Benim Babam”350
*Kefalet Sözleşmesi – Kefilin Sorumluluğu – Kefalet Borcunun Fer’iliği – Adi
 Kefalet, Tartışma Def’i*

İlgili Maddeler:

TMK m. 343 – TMK m. 429 – TMK m. 449 – TBK m. 581 – TBK m. 582 –
 TBK m. 583 – TBK m. 584 – TBK m. 585 – TBK m. 589 – TBK m. 590 –
 TBK m. 598

OLAY 22: “Giresun Fırtınası”374
*Birleşik Sözleşme; Ayıba Karşı Sorumluluk; Kira Bedelinin İfası Talebi; Takas
 Hakkı*

İlgili Maddeler:

TMK m. 1; TMK m. 4; TBK m.. 90; TBK m. 91; TBK m. 139; TBK m. 143; TBK m.
 144; TBK m. 145; TBK m. 207; TBK m. 208; TBK m. 209; TBK m. 219; TBK m. 221;
 TBK m. 222; TBK m. 223; TBK m. 227 ; TBK m. 299; TBK m. 313, TBK m. 314;
 TKHK m. 11

OLAY 23: “Giresun Fırtınası Devam Ediyor”399

Kendine Özgü Yapısı Olan Sözleşmeler – Tek Satıcılık Sözleşmesi – Borçlu Temerrüdü – Gecikme Tazminatı

İlgili Maddeler:

TMK m. 1 – TBK m. 90 – TBK m. 117 – TBK m. 118 – TBK m. 199 – TBK m. 212

OLAY 24: “Eski Foça Tatili”415

Karma Sözleşmeler – Kombine Sözleşmeler – Kiralananın Teslim Talebi – Koruma Yükümlülüğünün İhlali – Fiili Zarar

İlgili Maddeler:

TMK m. 1 – TBK m. 54 – TBK m. 112 – TBK m. 114 – TBK m. 207 – TBK m. 219 – TBK m. 301